

Skolutvecklingsprogram för skolorna i Upplands-Bro kommun 2016 - 2020

*”Utbildning är nyckeln till framtidens jobb, konkurrenskraft,
ekonomisk utveckling och människors frihet att forma sina egna
liv” – Majoritetskoalitionen i Upplands-Bro kommun*

Förslag

2016-04-12

Innehåll

1	Inledning	3
	Kartläggning och insamlande av underlag	3
2	Utvecklingsområden	5
2.1	Inflytande och delaktighet.....	5
2.2	Trygghet.....	5
2.3	Ordningsregler	6
2.4	Formativ bedömning.....	6
2.5	Hot och våld.....	6
2.6	Leda lärarnas lärande – kollegialt lärande	6
2.7	Förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap	7
2.8	Likvärdighet – en förutsättning om alla skall med.....	8
2.9	Språkutvecklande arbetssätt	8
2.10	Digital förmåga på alla nivåer.....	9
2.11	Systematiskt kvalitetsarbete	10
2.12	Kompetensförsörjning.....	10
2.13	Skola och hem.....	11
3	Slutord	12

1 Inledning

Utbildningsnämnden satte under 2015 upp målet att Upplands-Bro kommun ska bli en av Sveriges bästa skolkommuner. Till målet kopplades uppdraget att arbeta fram ett skolutvecklingsprogram med mål och verktyg för att bli en av Sveriges bästa skolkommuner.

Under hösten 2015 genomfördes ett omfattande kartläggningsarbete inför framtagandet av skolutvecklingsprogrammet. Ett stort antal personer med koppling till skolorna i Upplands-Bro kommun involverades i arbetet. Det material som samlades in under kartläggningen sammanställdes våren 2016 till ett skolutvecklingsprogram.

I dokumentet används begreppet *skola* och avser då följande skolformer, om inget annat anges: förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, vuxenutbildning.

Kartläggning och insamlande av underlag

Arbetet med att ta fram skolutvecklingsprogrammet startade upp under hösten 2015. Under hösten genomfördes ett omfattande kartläggningsarbete i vilket underlag inhämtades. Kartläggningsarbetet bestod bland annat av följande aktiviteter.

- Inledande workshop, 26 september 2015. Inbjudna till workshopen var Utbildningsnämndens ledamöter, utbildningschef, verksamhetschef för grundskolan, skolledare, stabschef samt representanter för förstelärare, lärare, resursteam, elevhälsa, fackliga organisationer och utbildningsstab. Närmare 70 stycken av de inbjudna deltog.
- Kommunens skolråd träffade Utbildningsnämndens ordförande, utbildningschef, samt verksamhetschef för grundskolan kring skolutvecklingsprogrammet.
- Alla elevråd vid kommunens kommunala grundskolor fick av Utbildningschefen ett brev med frågor att besvara kring skolutvecklingsprogrammet.
- Verksamhetschefen för grundskolan genomförde verksamhetsbesök på samtliga kommunala grundskolor där han bland annat träffade skolans elevråd.
- Skolinspektionen genomförde sin regelbundna tillsyn av kommunens utbildningsverksamheter. Inför detta genomfördes enkäter med elever, vårdnadshavare och personal.
- Resultatet från Utbildningskontorets brukarundersökning samt medarbetarundersökning analyserades.

Under våren 2016 genomfördes ytterligare en workshop. Vid workshopen presenterades, bearbetades och analyserades det underlag som framkommit under höstens kartläggning. Inbjudna till workshopen var Utbildningsnämndens ledamöter, utbildningschef, verksamhetschef för grundskolan, skolledare samt utredare.

Efter workshopen sammanställdes det bearbetade materialet till ett skolutvecklingsprogram. Skolutvecklingsprogrammet skickades ut på remiss till alla som deltog vid den inledande workshopen i september.

Remissvaren ledde till ett antal förbättringar och skolutvecklingsprogrammet och slutligen kunde ”Skolutvecklingsprogram för skolorna i Upplands-Bro kommun 2016-2020” formuleras.

Skolutvecklingsprogrammet omfattar förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och vuxenutbildning.

2 Utvecklingsområden

2.1 Inflytande och delaktighet

Den kunnige och engagerade läraren ger varje elev möjlighet att utveckla kunskaper och värden som leder till att eleven når de nationella målen. Lärarens undervisning stimulerar också viljan och lusten att lära mer. Undervisningen utgår från skolans styrdokument, ett vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet. Läraren anpassar undervisningen efter elevernas förutsättningar genom bredd och variation i val av metoder. Atmosfären präglas av öppenhet, trygghet och arbetsro.

Alla elever i Upplands-Bro kommuns skolor ska må bra, ha rätt till inflytande och uppmuntras vara delaktiga i sin skolsituation. Det gäller såväl i, som utanför klassrummet.

En elev som har inflytande över sitt eget lärande har goda förutsättningar att nå målen. Forskning¹ om vilka faktorer som påverkar lärandet på ett positivt sätt, lyfter bl.a. fram studieron som en av de viktigaste faktorerna.

Alla elever har rätt till stöd och stimulans i skolarbetet och att få utvecklas utan att hindras av traditionella könsroller och normer. Det gäller såväl elever med särskilda intressen och förmågor som elever med olika former av svårigheter.

Skolans demokratiuppdrag ska leda till en arbetsmiljö som genomsyras av delaktighet, ansvar och jämlikhet.

2.2 Trygghet

En förutsättning för allt lärande är att eleven känner sig trygg i skolmiljön. Lugn och ro i klassrummet liksom gott kamratskap på skolgården är en förutsättning för en lärande miljö. Att främja kamratskap och goda sociala förmågor är att utveckla resurser som eleverna bär med sig igenom hela livet. Vuxennärvaro i alla sammanhang är viktigt. Det gäller såväl i som utanför klassrummet.

Det är vuxenvärldens ansvar att säkerställa att alla barn har minst en trygg och säker relation med en vuxen på den enskilda skolan. Inget barn skall glömmas bort. Relationer kan inte enbart byggas på att de etableras inom ramen för klassrummet. Det måste även kunna ske i skolans korridorer eller ute på skolgården.

Ett väl genomfört arbete kring likabehandling och grundläggande värderingar är nödvändiga faktorer för att skapa ett gott klimat i skolan. Nolltolerans mot mobbning och kränkande behandling ska råda på samtliga skolor. Genusarbete,

¹ John Hattie, utbildningsforskare - ”Synligt lärande”, Lennart Grosin, docent i pedagogik - PESOK

liksom arbete med att respektera olika individers bakgrund och livsvillkor är grundläggande.

2.3 Ordningsregler

Det är viktigt att se att skolan är en arbetsplats för såväl eleverna som de vuxna. Därför är det angeläget att det finns tydliga och synliga ordningsregler vid varje skola. Skolans ordningsregler ska arbetas fram i samråd med vårdnadshavare, elever och skolans personal.

Den viktigaste faktorn är kanske ändå att alla vuxna och elever på skolorna tar ett solidariskt ansvar för att underordna sig ordningsreglerna och ingripa då någon bryter mot skolans ordningsregler.

2.4 Formativ bedömning

En formativ bedömningsprocess kännetecknas av att målet för undervisningen är tydligt, att information söks om var eleven befinner sig i förhållande till målet och att återkoppling ges som talar om hur eleven ska komma vidare mot målet. Forskning² har visat att formativ bedömning ökar elevernas lärande.

Formativ bedömning handlar i grunden om en förbättrad kommunikation, så att alla vet spelreglerna och har lika chanser att nå målen.

Eleverna vid skolor i Upplands-Bro ska i alla sammanhang ges möjlighet att förstå kunskapskraven i respektive ämne och syftet med ämnet.

2.5 Hot och våld

Hot och våld ska aldrig tolereras inom skolans område. Skolan ska aktivt arbeta för att vuxna och elever inte utsätts för hot eller våld.

I samband med lärmiljöer där det möjligen kan förekomma inslag av situationer med hot eller våld, är alltid rektor den som ansvarar för att handledning ges till medarbetarna. Handledning ska förekomma såväl förebyggande som efter att en situation med hot eller våld förekommit.

2.6 Leda lärarnas lärande – kollegialt lärande

Lärarnas professionalitet ska respekteras men deras kompetens måste också regelbundet kunna utvecklas. Bl.a. ska undervisningsmetoderna i våra skolor i högre utsträckning bli mera evidensbaserade. En förutsättning och framgångsfaktor för ökad måluppfyllelse är att det finns en organisation och

² Skolverket 2015 - <http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/bedomning/undervisning/formativ-bedomning-1.100681> (2016-03-21)

kultur där man samarbetar, utbyter erfarenheter och utvecklar ett lösningsfokuserat förhållningssätt.

Därför måste också ledarskapet på alla nivåer utvecklas. Det räcker inte med att ställa upp ett antal mål. Vi måste i högre grad aktivt arbeta för att förverkliga målen som vi kommit överens om samt kollegialt lära av varandras arbete kring vägen fram till målen. Därför är det nödvändigt att vi utvecklar det kollegiala lärandet.

När vi talar om det kollegiala lärandet menar vi att det sker i grupp och är strukturerat, utmanande och att innehållet vilar på vetenskaplig grund och/eller beprövad erfarenhet. Kollegialt lärande ska ske såväl inom, men också mellan skolorna. Kollegialt lärande ska även ske mellan olika nivåer i vår skolorganisation.

Rektor måste i hög grad både delta som lärande och pedagogisk ledare. Rektor måste leda lärarnas undervisning och leda hur de samarbetar för att nå kunskapskraven i skolans olika ämnen.

I vårt fortsatta arbete med att utveckla former för det kollegiala lärandet behöver vi ha fokus på att skapa förutsättningar i form av struktur och tid. Detta så att alla nivåer kan delta i det kollegiala lärandet. – Vi lär oss av varandra.

2.7 Förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap

Rektors ansvarsområden anges i läroplanerna. Även Skolinspektionen anger vad som är rektors ansvar är för att skapa mervärde på den egna skolan³. Innehållet där beskriver till stora delar vad som menas med begreppet *pedagogiskt ledarskap*.

I forskning om effektiva skolor, dvs. skolor som skapar ett mervärde över tid, och då främst i förhållande till sig själv, framgår det tydligt att det vid dessa skolor inte bara finns skickliga pedagoger utan också en skicklig pedagogisk ledare. Skickliga pedagoger är beroende av en skicklig pedagogisk ledare som regelmässigt deltar i samtal tillsammans med pedagogerna om lärandet på skolan. En skicklig pedagogisk ledare skapar dessutom struktur och form för det kollegiala lärandet på den egna skolan. Den erfarna rektorn är den som därtill har kunskap om såväl det sociala klimatet som lärandet i samtliga klassrum på skolan. Ovanstående beskrivningar på innebörd i rektors ansvar och innebörden i begreppet pedagogiskt ledarskap är det primära uppdraget för våra rektorer i Upplands-Bro.

För att det tidigare beskrivna ska bli möjligt behöver våra rektorer stödjas med kompetensutveckling kring sin roll och som har sin utgångspunkt från vetenskaplighet och beprövad erfarenhet. Därför bör vi utveckla ett samarbete

³ <http://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Rapport-till-regeringen/Arvsrapport/Fran-huvudmannen-till-klassrummet--tat-styrkedja-viktig-for-forbatttrade-kunskapsresultat-Skolinspektionens-erfarenheter-och-resultat-fran-tillsyn-och-kvalitetsgranskning/> (2013-03-21)

tillsammans med något av de universitet som ligger i vår omnejd och utveckla rollen som pedagogisk ledare i Upplands-Bro kommun.

Slutligen behöver vi även stödja och göra en kartläggning om vad som idag hindrar rektor att verka såväl kvalitativt och kvantitativt i högre grad som pedagogisk ledare på våra skolor.

2.8 Likvärdighet – en förutsättning om alla skall med

Skolan måste hantera såväl elevers lärande som deras hälsa. Elevernas hälsa har stor betydelse för deras skolprestationer, välbefinnande och möjlighet att fungera i skolans sociala miljö. Omvänt har en elevs skolprestationer stor betydelse för hälsan.

I våra skolor i Upplands-Bro har vi elever med mycket olika behov och förutsättningar. Vi har t.ex. nyanlända elever eller elever som kommit till vår kommun under sin skoltid, samt elever i behov av olika stödinsatser.

Därför är det viktigt att utifrån ett likvärdighetsperspektiv, alla elevers rätt att få det stöd i skolarbetet de behöver, granska och utveckla skolornas organisation och arbetsmetoder så att skolorna blir mer framgångsrika och kan möta elevernas behov och förutsättningar.

För att nå likvärdighet inom och mellan våra skolor ska vårt synsätt alltid präglas i högre grad av samarbete och i mindre grad av konkurrens. Vi kan heller inte gestalta en likvärdig skola i Upplands-Bro kommun om varje skola eller nivå lever sitt eget autonoma liv i olika frågor och utmaningar.

Om vi ska nå en likvärdighet får vi inte heller titta på enskilda kvalitetsmått. Ett högt meritvärde är förvisso ett tecken på att vi lyckas med eleverna. Men ett högt meritvärde kan även dölja spåren av att vi inte lyckas med de barn som är i behov av särskilt stöd.

Därför är det viktigt att vi vågar ifrågasätta i vilken mån vi lyckas, eller inte lyckas med våra metoder, arbetsätt och arbetsformer för att möta barn i behov av särskilt stöd.

2.9 Språkutvecklande arbetssätt

Ämnesspråk är nyckeln till att utveckla kunskaper i alla skolans ämnen och därför en viktig fråga för alla lärare. Ämnesspråk handlar till exempel om att uttrycka, tolka, förstå och använda begrepp, fakta och centrala tankegångar i tal eller skrift.

Forskning visar att kommunikativ, flerstämmig undervisning där man fokuserar på språkets roll i alla ämnen är gynnsam för alla elever och högst nödvändig för flerspråkiga elever.

I de två första kapitlen läroplanerna betonas det språkutvecklande perspektivet. I alla kursplaner, och kanske särskilt tydligt i kunskapskraven syns också olika språkliga uttrycksformer som eleverna ska ges möjlighet att använda.

Därför behöver vi stödja och utbilda samtliga våra lärare i Upplands-Bro i innebörden och tillämpning av det språkutvecklande arbetssättet. Framför allt är detta utvecklingsområde ytterst angeläget att erövra med bakgrund av att vi Upplands-Bro kommun tar emot fler och fler elever med annat modersmål.

2.10 Digital förmåga på alla nivåer

Digitala verktyg är i dag en naturlig del av vårt samhälle. Teknikutveckling förändrar ständigt våra vanor och vårt samhälle. Detta har bidragit till att arbetsmarknadens krav, förväntningar och behov har fått en annan karaktär. I och med detta så förändras också kraven på skola och lärande.

Idag behöver vi förbereda våra elever för ett arbetsliv i en rörlig arbetsmarknad med höga krav på problemlösning, social kompetens, digital kompetens, förmågan att lära sig lära och företagsamhet.

Även vårt sätt att lära och de möjligheter som finns kring lärande har förändrats. Elever och lärares sociala kontext har vidgats och förändrats på grund av tekniken. Socialt nätverkande via olika digitala medier är idag en naturlig del av unga människors vardag och begreppet social har fått en ny, vidare och mer global innebörd tack vara digitala verktyg. Detta påverkar vår metakognitiva utveckling och vårt sätt att lära. Genom möten med andra människor utvecklas, formas, utmanas och förändras vi. Med hjälp av tekniken kan vi nu enkelt vidga vårt gemensamma rum för lärande. Vi kan skapa omdefinierade arbetsuppgifter där tyngdpunkten på elevernas roll är som producenter istället för som tidigare, konsumenter.

Den digitala kompetensen löper som en röd tråd genom alla våra styrdokument, från förskolans läroplan till vuxenutbildningens. Eleverna i våra skolor ska lära sig att kommunicera, söka kunskap, skapa och lära med hjälp av modern tekniken i alla ämnen. För att lyckas med det krävs en genomtänkt, långsiktig, synliggjord och kommunicerad strategi så att möjligheter till detta ges.

Därför behöver vi stödja och uppmuntra, skapa förutsättningar för alla våra skolor samt alla lärare, i samarbeten kring hur användandet av digitala verktyg kan användas för att omdefiniera och utveckla undervisningsuppdraget, skolan och lärandet. Digital förmåga får heller inte vara en valfrihetsfråga för lärare eller rektorer. Alla våra elever måste ges möjlighet till kompetenta och skickliga pedagoger och som har en hög digital förmåga. Det gäller i alla klassrum på våra skolor i Upplands-Bro.

2.11 Systematiskt kvalitetsarbete

Varje skola och förskola ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete där verksamheten planeras, följs upp och utvecklas i förhållande till de nationella målen. Arbetet är avgörande för att varje elev ska kunna gå i en skola eller förskola där man utvecklas och känner sig trygg.

Systematiskt kvalitetsarbete i skolan handlar bl.a. om förhållningsätt till den egna verksamheten som bygger på att man kontinuerligt utvärderar sin verksamhet och söker efter förbättringsåtgärder och utvecklingsmöjligheter. Systematiskt kvalitetsarbete kan aldrig bli effektivt om inte skolan också använder sig av den evidensbaserade kunskap som finns inom olika ämnesområden.

Skolutveckling kan aldrig åstadkommas utan att se till vad som är nödvändigt att förändra på vår skola, eller utan att ställa sig frågan om vilka brister vi har i vår skola? Likaväl är det grundläggande att också våga ställa sig frågan, varför och i vilka klassrum är måluppfyllelsen högre än i andra?

Rektor är den som har ansvaret för process och struktur för detta arbete. Rektor är dessutom den som leder lärandet i detta arbete. Rektor är därtill den som skapar förutsättningar så att analys och åtgärder främst uppkommer på en aggregerad nivå.

Rektor tillsammans med lärarna och eleverna bör alltid ställa sig frågor om hur den egna verksamheten fungerar:

- Vad är det som inte fungerar?
- Varför fungerar det inte?
- Vad kan vi göra annorlunda för att det ska fungera bättre?

2.12 Kompetensförsörjning

Idag råder en hård konkurrens om många olika kompetenser inom skolan. Det gör det särskilt viktigt att arbeta för att behålla den behöriga personal som idag är anställd i kommunen. Genom att vi har en tydlig strategi i kommunen för löner och andra villkor som t.ex. planeringstid, karriärmöjligheter och kompetensutveckling, ska fler medarbetare välja att arbeta kvar i Upplands-Bro kommun.

För att långsiktigt trygga kompetensförsörjningen behövs strategier som tar sikte på att utveckla befintliga medarbetares kompetens. Varje verksamhet ska, inom det systematiska kvalitetsarbetet och medarbetarsamtalen, följa upp varje lärares behov av kompetensutveckling. Medarbetare i kommunens skolor ska erbjudas utbildnings- och utvecklingsmöjligheter.

Ett annat område som ska prioriteras är rekrytering av nya medarbetare. Behovet av nya medarbetare är stort då antalet behöriga lärare är få och kommunens utbildningsverksamhet växer i takt med befolkningsökningen.

Att framstå som en attraktiv arbetsgivare i mötet med potentiell arbetskraft är en framgångsfaktor för att kunna attrahera nya medarbetare. Möjlighet till kompetensutveckling och en bra lön ska vara viktiga konkurrensfaktorer för att attrahera nya medarbetare.

2.13 Skola och hem

Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshemmet beskriver tydligt skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång. Det är både skolans och vårdnadshavarnas ansvar att skapa goda förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande. För att det ska fungera behövs en fungerande samverkan mellan hem och skola.

För att vårdnadshavare ska kunna ta ansvar och engagera sig i sitt barns lärande, är det av största vikt att vårdnadshavare får relevant information om sitt barns skola och skolgång. Informationen som skolan tillhandahåller ska vara aktuell och tillgänglig. Skolan ska informera vårdnadshavare på olika sätt; skriftligen och muntligen.

För en god samverkan mellan skola och hem krävs forum för vårdnadshavares delaktighet i skolans arbete. Varje skola ska därför bjuda in vårdnadshavare till olika former av samråd.

3 Slutord

Skolutvecklingsprogrammet för skolorna i Upplands-Bro kommun är framtaget som en del i målet att bli en av Sveriges bästa skolkommuner. Det blir ett viktigt styrdokument som ska vara en ledstång i utvecklingsarbetet för flera år framöver med sikte på högre måluppfyllelse och bättre kvalitet.

Som ett komplement till skolutvecklingsprogrammet kommer en aktivitetslista att tas fram under våren 2016 som för varje verksamhetsområde på ett konkret sätt kommer att ta avstamp från programmets utvecklingsområden.